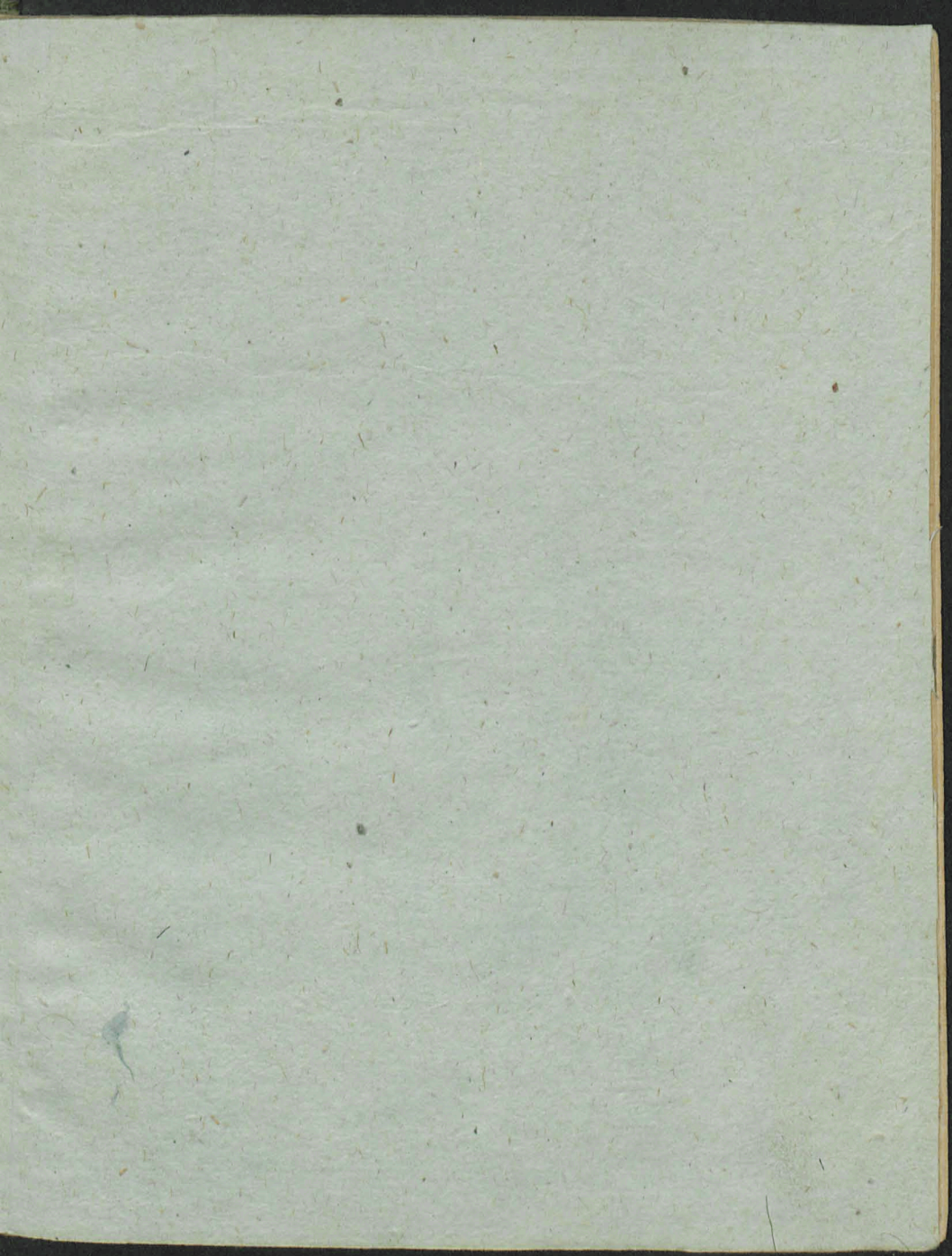

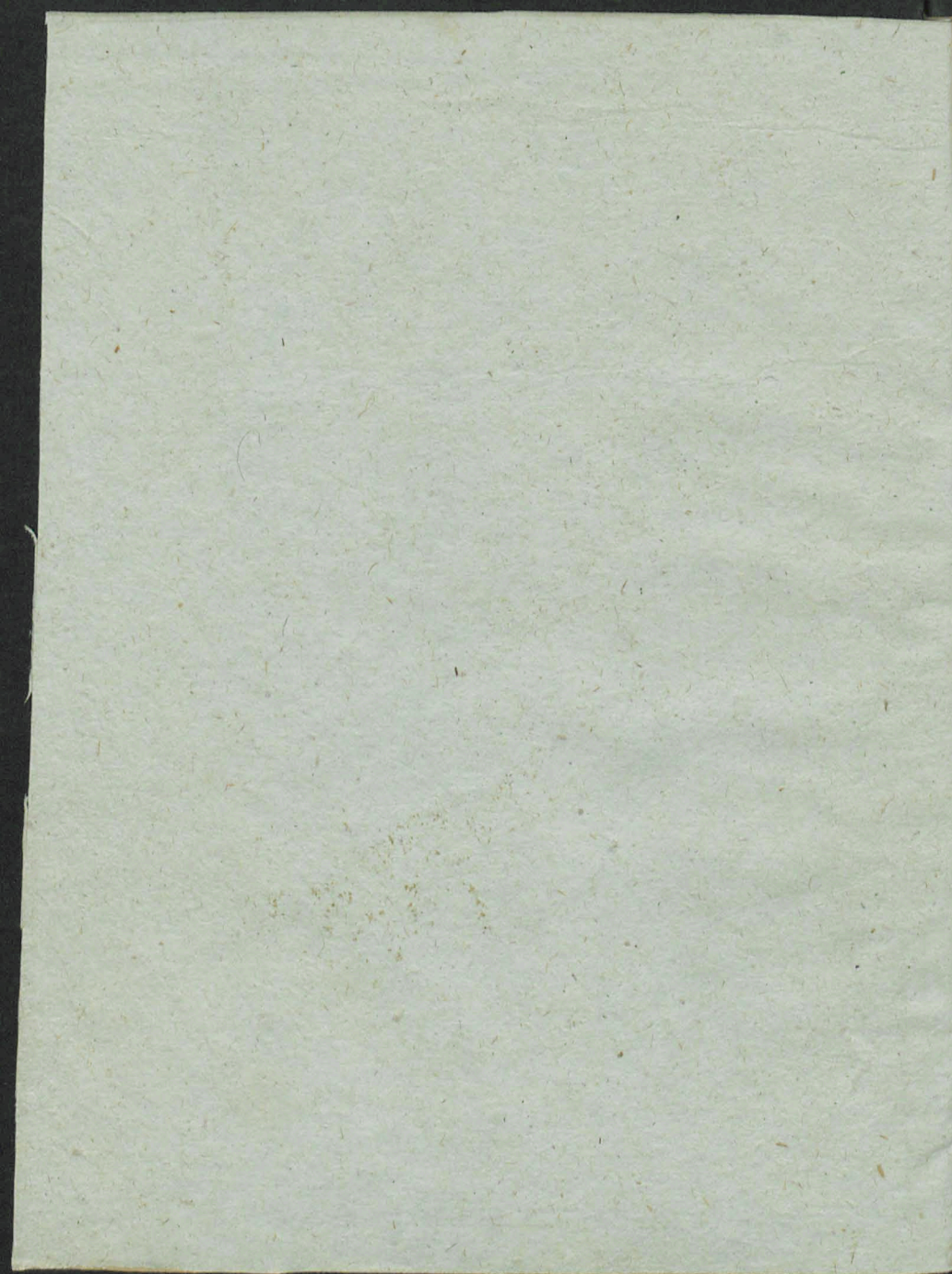
4380

BIBLIOTEKA
Zakl. Nar. im. Ossolińskich

XVII 303

JUL 1

F A Ł S Z,

IA WNIE POKAZANY
 we dwoch Mowách, z ktorych
 jednę pod imieniem Pána Se-
 kretarzá Xćia de Conde,
 á druga pod imieniem Pána
 CANCLERZA W. X. L.
 zmyślono.

XVII—303—III

A Kis niebiegły Comedyant,
chćiał niedawno wyprawić Dyalog so-
bie ná pożytek y wćiechę, Polskę,
ná Confuzya, y Zámieszánie. T wy-
prowadził ná Scene pięć Zacznych Osob KROLOW á
Polka, y Posła Francuskiego, dwu Piecze-
tarzow Większych, y Sekretarzá Xćia de
Conde, rzetelniey powiem. Wyšlo Scriptum in-

fa-

famissimum Pasquinata, nadziana sproszenie
 potwarzami, a bardzo znaczne grubemi kłamstwami, ktorego,
 tytuł taki. Mowa Sekretarza Xcia
 de Conde w Wárszawie pod czas
 Seymu Concluzycy do KROLO-
 WEY Iey Mci, przy Ich Mciach
 PP. Cánclerzách Koronnym y
 Litewskim *in Conclavi* przy praesent-
 tiey Pána Posła Fráncuskiego, te-
 raz po Polsku wytłumáczona.

*W tym Diálogu representuje, ten Comicus, Hi-
 stris Sekretarza Xcia de Conde upominájacego sie
 u KROLOWEY Iey Mci, Krolestwa Polskiego, ktore
 ona przyobiecáta Synowi iego Pána. Introducie
 przytym P. Cánclerza W. X. L. odpowiadájacego Ze
 to nie cobyh bo wieksza czesc Polskiy zgodnie ná to po-
 zwala, a tych kilku przeciwnych Domowi Fráncuskie-
 mu co sie opieráia, bedzie sie moglo łatwie przywieść do
 Consensu czescia wkontentowaniem czescia posrásby, y*

Zemknieniom Woysk rożnych, dawšy Austryákorn
(aby temu dziełu nieprzeskadzali) zabawkę od Turkow
(ktorych sie ná nich spuści) y od Węgrow ktorem sie ná
zrucenie Rákuskiego iármá, sposob podánie) Ta wšy-
tká Summá fabulæ.

Nie dziwicie sie że pod te czášy kiedy nawiecey nowin.

Mistaq; cum Veris pássim commenta-
vagantur.

Tym podobne figmentá latáia ale temu az nie
bardzo dżiwno że ten Comicus præstigiator, tak
nie ociošáne bez wštydu fatše, smie podawác ludžiom,
przynamniey ie bylo choć co zgrubšego oheblowác, wmi-
nać kształtniey iákožkolwiek ustroić y udác boć to tu
Pánie Comedyáncie miedzy ludzmi mowisz y pišesz, nie
w Arkádiey, ani w Boeciey, miedzy Bydlety albo że Pol-
skiego zážyie przystowia, nie w Burgundyey kedy kozy
kura, ani to tu dzika owá Kráiná, kedy owo práwo pánu-
ie.

Sperne fidem prouolue Deos menda- Propert.
cia vincant.

Znáć záraz z iákiey to officíny, z iákiey kuznie
wyszto,

4 wysła, znąc że ten Ciarlát m Cudzoziemiec, nie wiemćie
żkad, czy nie Cretensis nie posadzam, ale to pewna że mu-
si bydz rodem, z owey sławney Wyspy, kedy nic nie czy-
niono tylko sie sámemi baykami, rzadzono prawdy nie po-
wiadano, kto bez wstydnie sklamal, to byl nagrzczymey-
sly. Opisal taká Insule, Lucianus á Lancelotus ná-
zwat ja Lisola delle menzogne, skad kolwiek
jest znác Ze obcy niewiadomy rzeczy, (trzeba mu bylo
dla zrozumienia Nas) wiecey z Nam, (jako mowi Plau-
Plaut: tus) delingere falis, luboć powiedáia Ze Nam Cu-
dzoziemcy, dobrze Zup podliżáli.

Godzien zá takowe o prostocie Násey rozumie-
nie dobrego od Wsly, kich podziękowánia, ale nie wiem
ieżeli godzien odpowiedzi; odpowiem mu przecie, bo tá-
kiemu kaže odpowiadác, pishno ne sibi sapiens vi-
deatur, iesli tu co wyczyta nie w sinák, mek nie ma zá-
glo, nie z checi mi to pochodzi.

Terent: respondere Volui non laceffere.
Benè dictis si certasset, audisset bene.
Quod ab ipso allatum est; sibi esse id
relatum puter.

Introdukcije Sekretarzá de Conde, w pomí-
náiacego sie slowá dánego, od KROLOWEY względem

5
Successory na Krolestwo. Trzeba było coś kstatnie wy-
myslic, boć Xiąże de Condé nie jest tak gruby, aby nie
wiedział że to w Nas KROLOWA nie rozdać Krole-
stwa, ani assekuromać nikogo nie może. Ten sam Au-
thor fabulæ Electionem na Żywu Liberam.
ypowiada, że oto prosi Sekretarz Xięcia de Condé,
aby hoc titulo, Syna iego wprowadzono na Krolestwo.
Jestli Electio libera, toć sie tego nie w KROLO-
WEY wspominać, ale w Wszystkiej Rzeczypospolitey, nie
na Sejmie przeszłym, ale na Electey, ponieważ to Wszy-
stkim wiadoma, że ktokolwiek Życzył z a Żywotą
KROLA I. Męci ustanowić Successorą, nie Ży-
cząc żaden inaczey, ieno saluá in toto futurá E-
lectione, saluis solennitatibus icy, & omni-
bus do niey pertinentibus. A iessoze powiada
że ten Sekretarz wspominał sie tego groził extremis
Rzeczyposp. Nie kstatne figmentum. Sekretarz
groził ybił Nam, w Naszym Domu, a nie oddaiano
mu też? Zwłaszcza że przez odgrożenie iemu nie poło-
miłyby sie iura gentium.

To to, widze z tey Szkoty jesteś, że rozumiesz iż
Postowi kiedy przyjedzie do cudzego Państwa, wolno (o-
wemu Monarsze do ktorego jest Postem) czynić y mo-
wić

6
wić na przeko? Nie dopuszczają tey swowoley, ani cięż-
pia takiej niewoli na swych Dworach Pánowie ani Rze-
czypospolite. Owo powiadaia Politycy że dobrzeby byli
uczynili Rzymianie, kiedyby byli twárdo zganili Po-
stom Tárquiniuszow, to, że oni (iako świadczy Historyk)
ani wiedzieć po co, y na co háwili się bez wstydu z Uprzy-
krzeniem wszyckich praktykuiać, korrumpuiać pieniąd-
mi niektórych ludzi inney ważnych causam mo-
ræ in Vrbe quærebant Legati, quod spa-
tium ad vehicula comparanda sumpsis-
sent, (Słowá sa Liuiusza) y pod tem pretextem ustawi-
cznie się wrzkoć w drodze wybieraić, a nie sporo: om-
ne tempus cum coniuratis consultando
absumebant. Y v Nas w Polfcze
vmiano zdawná takich vprzy-
krzonych y swowolnych natre-
tow polkramiać, co vwinawszy
się w Poselski Tytuł, rozumieli
że im pod nim wšytko było wol-
no, y mowić, y czynić, y fakcyo-
wać, y nádszyia bez sromoty wi-

Liuius
lib: 2.

ście, y nie zbytemi bydź, y wda-
wac się *in Statum contra Statum*.

7

Aleć ci co tu kiedy z Francyey Postánemi bywali,
nie miewali w tym Krolestwie tey nagány, bywali ludzie
dąstretni, rozładni, nie wdawali się iako mówia *extra*
numeros. Niewiem tedy czyi to Koncept, y czy-
iá pyágmátýká, tak opisowác Postánnikow, y rozumieć że
im wolno ná zbyt sobie *vsurpare*. Nie tak to groźa
Monárchom, zá co miał grozić ten Sekretarz, nie od-
móśt Paniego *repudium*? bo o to, áni prośit, y kie-
dyby był prośit, pewno nie przez iednego Sekretarzá, bo
Státoby Francya ná Wielkich Postow, (iako bywáto z da-
wná) áni by był prośit przez KROLOWÁ, boby Oney
sámej powinien się kłániác, nie sukác, áni by był prośit
gotemí słowy, bo ináčey w nas nie bywáto nigdy kto się
kiedy starał o te Korone nie mówili Postowie, Pan Náš
służby swoje W m m. záleca, kázal się W mcióm kłániác,
o Krolestwo prośic, odstuzyte ták e W mcióm, ále czy-
nili z Rzeczypospolita Cápitulácye, ofiarowáli ábo *auctia*
Prowentow, ábo przyczynienie Gránic, ábo przyczyn-
ienie Prowincyey, ábo wypłácenie álugow, ábo *Summy*,
ábo cokolwiek do ozdoby y wygody Polakom służácego, ták
to bywáto od nichow, ná swiecie. Ná wktory goté ták zwy-
czay zdáwná odpowiadác.

Adag.

Omnia

8 Omnia qui vultis gratis, discedite grátis.
Abo iáko stára przypowiastká mowi, bez pieniędzy
do tárgu, to teź bez soli do domu.

Nie zarábitá ieszcze Pollká ná táka grozbe v ni-
kogo, bo áni Xciá de Conde, áni nikogo nie odrzucitá.
Bedzie da Bog (iesli Nam iej Sasiedzi na to náśádze-
ni nie zepsuia) Wolna Electia, lub zá Żywotá Páná Ná-
ssego, z niezwyozáyney ku Nam miłosci Iego Nam Ży-
czącego) lub post sera iego fata, Záczy m y Condensow-
wi, y káždemu tam bedzie pole concurrówác, komu Bog
obiecá te Korone, á teraz nie Twojá rzecz Ciárletanie
o tym mowic.

Abfiste verbis; nos medio procul
Campo Coronam figimus arduá,
In rupe; REX esto prior;
Quisquis emet sibi Regna cursu.

nikogo ieszcze od konkurrencyey nie odepchnetá oíl á, áni
ma zwycazy odpychác nikogo, wśák Anno 1567. y
Moskwiciná y Cháná Tatarskiego, miel smy Candida-
tow, przyimowátá ich mile prośsacych, y concurruiacych
tá Rzeczposp. Jednemu to tylko, Máximilianowi Arcy-
Xciu Rakuskiemu, contra uczynitá Pollká, ná ktorego
Seym zložytá, Práwo napisátá, że zá to iż z dobytá bro-

9
nia przeciwko Rzeczypospolitey stánawšy, per poten-
tiam císnał sie ná Thron, áby nie był Capax, nigdy
być concurrentem ná Krolestwo, choćby niewiem iák
wiele rázy wácowáło. Grozili Nam o to Prámo bár-
dzo PP. Rákusšanie, biorac to sobie za wielki desšpekt
záciagáia hanc Legem anni 1591. ná wšystkich z
tego Domu, ále im odpowiedziano, že tak zwykło bywáć,
Pœnæ extenduntur nie tylko ná Principales,
ále y ná fautores. Xciá Condensá nie potkáta iešcze
táka Constytucya, bo ná nie nie zárobit. O což tedy
miał grozić? Zdárzyło sie nie záraz, ále áz po Seymie
wpuł roká, že chciáły to wymierzyć, ná Pánách Wo-
skowych Náššych, nienawisne Publico bono infor-
mácy, iż oni chcieli námieniç to ná pišmie Woiewodz-
twom, že zá Źywotá KROLA I. M. nie Źycza áby
Condens tu miał fundare swoje prætensie. Grozit że o
to Condens? przystát że Sekretarzá z brámárya? teraz
to dopiero Pánie Dramatistá zmyšláć było tákie Orátie.
Nie myšli o grozbách Condens, przymuie wšytko zá-
wdzieczne bo widzi co sie dziecie, widzi že go Woysko nie
excludowáło, gdyž nic nie winien áby go tak sromotnie
sadzić, ábo odsedzác, ále gošć áwnie sie y iemu y koždemu,
kto będzie miał z to šposobnošci y dobrych šposobow (swe-

IO go cząści) *hic* c. Zolem Nam o Korone, *ty* teraz nie susz
sobie mozgu.

rbieu: Ly-
. 14. Ode
38.

--- futuri Regis inutiles
Omitte curas: dudum adamantino
Cui fata subscripsere libro
Sarmatici diadema Regni

Non Auster illum, non Boreæ domus
Non limen Euri; non Zephyri dabit.
Rex est Poloni; quem potenti
Rex Superum iubet esse voto.

T záprawde trefna to rzecz iest moy P. Dialogi-
sta, że sobie tak bardzo frásniećie głowe, o to kto w Nas
ma być Krolew, a my o cudzych sztukách, któremi sobie
ludzic Elekcyę obrocili w Dziedzictwa, ani myślemy ani
o nich scenas pisemy.

Quid æternis, Minorem
Consilij, animum fatigas?

Tak sie bardzo boiac, tak sie trapićie cieszko, daj-
cie temu pokoy a przypomnyćie sobie, co napisal Poeta,
że Pan Bog zostawil sobie ten Sekret co sie in futu-
rum bedzie z ludzmi dziato, y tam na gorze zarzeka
z tego po prostu, kiedy kogo przed oczym strach obla-
tue.

Horatius.

Pru-

Prudens futuri temporis exitum,
Caliginosa nocte premit Deus
Ridetque si mortalis ultra
Fas trepidet.

II
Horatius

To to jest wstąpienie (niech mi będzie wolno rzec co rozumie) de se ipso Apologum agere, iak owo w Komedey jedney Plantusowey Stary introdukuje iakiegoś Starcą Historya, y o nim wshytlo powiada, á o sobie rozumie. Atody te Z reprezentuie intodego, á w tego tam Osobie y Vczynkach siebie wyraża.

v. Jusid
ob. 0. 4. 1
23

Plaut:
Mercatore
& in Stic

Fuit olim quasi ego sum senex; adole-
scens quasi Tu.

T w Starych byl ten zwyczaj Ze kiedy o sobie co mówili, tertia persona vtebantur, iakby to o kienisi insym, iako wywodzi Bisciola. O to Z to ty widze tego sposobu zázzywasi Pánie Komedyanicie. Reprezentuyecie Wy iako chcecie w cudzych Personach máskare, wásey ámbicycy, vezcie ludzi ze to trzeba, y grozić, y fukac, y balasy robic, y swiat miesiac, kto zechce byc Krolesem Polskim, nie wyrobicie, nie wymiesacie tu nic, nic ani wyfukac, ani wygrozić, ani wystrásyc nie bedziecie mogli, dosycieście sie nástrásyli swiata, gdzie indziey te strachy ochodza, nie tu z nami, co to znamy, co to be-

Bisciol. lib
2. c. 13

ben Zagore, co to formido in cucumerario, co
to terriculamenta & Larua. Powiada Com-
positor tamtey Oracyey, że Syn Xcia Condeusá ma Con-
fessus podpisány, y iuramentem ápprobowány, że Krolowa
wpewniáta, iż nemine contradicente, iáko cer-
tus Princeps, ma szczęśliwie nastąpić, Plotki sieie
anonymus, á reszeze gle wytłumáczone; dat inania
verba, & sine mente sonos, Iam slyszal że to
nie prawdá równa. Podpisáli podobno Senatorowie, że
ieśli KROLI. M. Polski zechce záżyć tey dobroci z
Polska, że pozwoili mówić za swego Żywota o Successorze,
oni tey świętey iego intencyey nie beda przeczyć, owsem
koždy pro posse suo obiecali saluá omni decē-
tia, & suauitate non coacta libertatis explica-
care to desiderium, y że máia stac przy Práwách,
áni sie dác rwác obcey uolentey Zaaney, ále żeby mieli
Condeusowi przysięgác, tegom nigdy nie slyszal, y radbym
wiedziat, gdzie, y kto od nich odebrał przysięge? y co to
zá consequentia? wiele Senatorom podpisáto, ergo ne-
mine contradicente stámie Electia; kiedyby kto
podpisal, podpjalby sam zá sie, ále nie zá mnie, áni zá
drugich, boć przecie tego twierdzić nie smie ten incer-
tus author, áby tám kto miał podpisowác zá to, że
drugich

13
drugich z języki ciągnat będzie. Tylkoć to w Prądze
w Czechách Anno 1621. iakiegoś nie posledniey Con-
dycyey Człowieka, o to że contra dixit Maiestati,
z język wiodac ciągniono, y z językgo do Szubienicy
bratnałem przybito, v Nas zaśie wolne chwata Bogu
jęzki, y glosy wolno contradykowac, wolno ka Zdemu
stanać ná Electicy, y ani tam Postow posylacia Woiewodz-
twá, bo każdy Szlachcic tam nalezy. Tak to widzelo
Nas rozumiecie, że możnieyszy tylko Pánowie obierania
Krolá, a my Szlachta groch, Contemptus to iest z-
prawde, nimás v Nas Ocfouiratum, wysysey tu
Kurfurstowie.

Przydaie tenże incertus Autor, że inż
wysyfi kiemi glosami świata proclamatus za Krolá
Polskiego, Syn Xiazęcia de Conde; od rożnych Mo-
nárchow odbierał congrátulacye. Miewalismy też Ná-
šego Mercuriusa co tydzień, a nie czytaliśmy tam tego,
aby Postowie mieli Kawalcaty po Paryżu oáprawowac,
winsuiac Duci Anguiano Krolestwa Polskiego, bo
nie iest świat tak obrany w rozum, aby nie wiedzial, że
kto chce winsowac Electo, powinien sie pierwey py-
tac, czy byta Electia. Powiem iednak domysl moy w
tey mierze. Rozumiem że Condeus miema rożne, od ro-
żnych

Żnych Pánow Europy instinctus, aby niechciał post-
 ponere Korony Polckiej, y aby o nie swym sposobem
 swego czasu concurrował, bo Europa cała jest w strachu,
 aby Nas Sasiedzi Nási Rakusanie nie potkneli, ktorym
 ná wieki nie wyplatilibysmy sie z żoładką, chyba większym
 Cudem Bożym, niż był ow, ktoremu sie dziwiemy w lo-
 nassu Proroku, á jedná tylko ná świecie, jest Domus
 Gallica, z ktorey możemy mieć subiectum zdolne,
 ná Contrápunkt Austryákóm, skoro Condensá odrážie-
 my, ábo on contentuiac sie swoia we Franczey Grándezza
 nie zechce dbać o to Násze Krolestwo, to per neces-
 sitatem pádniemy ná ieden tylko Dom Rakuski, á nic
 teraz potym. Bo coż to zá wolne obieranie? iż kiedy nie
 godzi sie obierac, to z tego, to z owego Domu? A do te-
 go bonum est non vnâ, sed duabus niti an-
 choris, y dobra tego Condycya, kto non tantum
 aurâ, sed & remo vti possit. A coż Nam te-
 raz Polakóm potym cierpieć to ambitionis mono-
 polium? Exclusa ábo elusa Domo Gallica;
 per necessitatem koniecznie bedziem musieli wziac
 zá Páná Austryáká, gdyś chochysmy ráckowali, nádrá-
 chowali, nie znáydziemy nikogo, coby miał proportionálná
 głowe pod Násze Korone, niech mi kto powie iednego do
 rzeczy

ix Pindaro

Adag. cx
Ouid.

15
ogocy, bårdzo rád z nim bede trzymat; Należy gá-
sie Catey Europie, aby smynie posli w garzść Austrya-
kom, przez coby oni drugim Monárchom stráßnemi byli,
á my máiac iednego z nich za Páná musieliby smy sie w o-
stawiczone platać woyny, y hátaßowác sie z ludzmi, za Ra-
kuskie Tytuty, zá ich pratensie, y precedentie, iáko Hispánia
siedziatáby w pokoin, kiedyby máta z inszego Domu Páná,
á teraz musi sie mierzić z swiátem, zá Rakuskie Succes-
sye, Niderlándy, Catalonie, Lusitánie, Neapoles, Brásilie,
Fradie, á toß sie dzieie in Imperio.

A co z wiéczey mam pisác o tey bayce, która sie
sámá wáli? Tá trásáctia bytá in conclauí, á prze-
cie ia wytłumáczone y ná ták wiele Copiey rozebrano. Kto
wydat Sekret? sa to rzeczy które przy Kadzieli

----- Vafer narrabat Vlyßes

----- quæ sine teste fuere,

sa to rzeczy, które przez mury slyßat ten, co slyßy kiedy
trawá roócie,

----- furgentem qui auscultat auenam,
które widziat któs

Fingere qui non visa potest.

Podobno KROLOWA wydatá ten Sekret? niewiem,
skadby ieý táká ku niechetnym wfnósc; chyba uczynitá to
proßac

16 prośbac o Subsidium y misericordiam, abyście
ia ratowali, kiedy ia Condeus (co iey extremis grozi)
do wiezienia związawszy poprowadzi; Aleć sie Nam nie
nádáia obce subsidia, y iuż teź niemamy ná doredźiu,
áni Zup, áni Portij, Żeby niemi zá ratunek plácić;
To wydat rzecz sam Sekretarz? niemiát o czym powiádać,
o ták piekney swoiey Orátiey, y iuż nie Sekretarz, kiedy
nie romie Sekretu trzymać. Wydat podobno Posel Frán-
cuski? winśnie Wam tákiey Coniunctiey, Że dla was,
stat z Pugillares piśac wskok dla was te mowy. Pieczeta-
rze podobno wyiáwieli Sekret? máia zá co pewnie, ták
osnie iść z wámi, zá te dobroczynności, ktoremiście
ich corrupowali, bo iák możecie ták corrupitis,
psuiecie o ludzi dobra ich reputacya.

Ná tákowa perore Sekretarzá Condeusowego od
powiádał P. Kánclerz W. X. L. á czemuś to nie Koron-
ny? wżdyć powiáda że to było pod czas Seymu w Wár-
sáwie? toć w Koronie nie w Litwie.

Podobno to dla tego Że X. Cánclerz nie rozumie
iezyká Fráncuskie, toć y tych mow nie rozumiat, toć nie
wie nic co to zá Historya była, y może powiedzieć bespie-
cznie Rzecz ypośpolitey, Że był ná Kazimiu Fráncuskim,
nie winny cieś go ták bárdzo, iák winiecie.

Do tego

KRO-

KROLOWA u Nas ma swego Marszałká y Cancellorzá,
oni odpowiadają od niej kiedy tego trzebá, ábo teŝ or-
dinariè sámná zámŝe odpowiadła, kiedy sie co in con-
clavi dzieje. Cudziest ci icy Przednicy ná ten czas byli?
uŝli znáć z Pokoju áby sie nie przeleklí owych grzmotow,
y furzey Sekretarzá Condensowego.

Mowi tedy Pan Cancellor W. X. L. że con-
tradicientes z Senatu W. X. L. w Priuacie swoieycále
ucontentowani, y inŝ z Litewskich Zaden sie woli Kro-
lowey Iey Mći nie oprze, ná Koronnych zásie instin-
ctu iednego, ábo dwuch Domowi Fráncuskiemu nie-
przysiężnych wst sposob iŝ 24000. Woyská Fráncuskiego
bedzie zemkniono, ktorego Pan Korycki Generálny
wszystkich Fortec Pruskich Gubernator propter má-
iorem securitatem áby przysiężat præsidium po-
stánowil smy.

Te wszystkie rzeczy, áby człowiek ten co nie zácho-
dzi w głowe miał pisáć ná iáwie, nie wierze, chybá som-
nians ad Deorum puluinaría. Naprzód P.
Cancellor W. X. L. ktorego zá Człowieká Wielkiego y zá
consumatum Oratorem, mamy bárdzo rostre-
pnie pro honore gentis uczynit, że przed Cudzo-

ziomcami dwiema, Po stem Fráncuskim y Sekretarzem
pochwalit swoy Narod, iż sie tácy, a refuze Senatorowie
w Litwie nayduia co iáko ich ukontemowano w Prívacie;
zámiłkli, to iest Ze sie dáli przekupic, lepiey by byl uczynit,
kiedy by byl z Poety per phrasim declánowal.

----- emptique Quirites.

Petron. Ar-
tere

Ad lucrum sonitumq; auri suffragia ver-
tunt

Venalis populus, venalis Curia Patrum.

Ná coby to miał Pan Caudlerz w mowie swoiey ogła-
sáć y otrebować, niewiem; podobno ná to; Pámie Sekre-
tarzu corrupowácieśmy tu musieli ludzi, musiali sie tu
pádać; y Dánni, y Donátowi, náktániálisty, náczekáli
záptáczcieś nam to, y niewynidzieś z tey Izby, áz Nam
nágrudzisz ad minimum quadrantem.

Drugá z Koronnych; Ieden ábo dwa niechetni
Domowi Fráncuskieni contradicowali, y ná tych Zem-
knać 24000. Woyská? Tertulian żártuie z Pogáńskich
Tyránom, Ze ná Chrześcianow ták wielu, iednego tylko
Lwá chowali, y do niego wśytkich ná požárćie závániáli.
Si Tiberis ascendit in mænia, si Nilus non
ascendit in arua, si coelum stetit, si terra

191
mouit, si famés, si lues, statim Christianos
ad Leonem, Tantos ad vnum? *na ieanego a-
bo dwcub Contradicentow 24000 Woyska, w prowadzác
ze Fráncyey, tantos ad vnum? á z prowadzác
przez ták wiele tráctow wielkich, á tráctow cudzych, co by
y nie przepuścili przez swe Pánstwa, y Europá ná to po-
wstácby musiátá, co zá proporcya, co zá rozum, co zá di-
skurs?*

Te 24000 ludzi, ma to byc Woysko Fráncuskie;
To to o Fráncuzách Pan Cánclerz powiáda Postowi Frán-
cuskiemu, y Sekretarzowi Fráncuzowi? Arcy nie sub-
telna Scená, godne śmiechu intermedium. *A iá-
koż tám Posel, iáko Sekretarz wpuł Orátiey nie záwoát,
Meum mihi somnium narras. Powiádáy
Nam Pánie Cánclerzu, co sie dzieie v was, koto Grodna
ábo Kowná, ále co sie dzieie v Nas w Domu co robia
Woyská; dokad is gotnia we Fráncyey, toby my to lepiej
wiedziec mogli.*

To Woysko Francuskie ma przyciac Pan Korycki
propter securitatem, y dla tego postanowilismy go
Generatem wssytkich Fortec Pruskich Gubernatorem.
Wznasz wnet sam Anonyme, Ze nie dla tego; tylkoć
powiem iedna rzecz, á tá jest, Ze immediatè przed

Pánem Koryckim, zawiadywał praesidijs w Elblagu
Fráncuz Pan de Baulieu, toć podobmey byto trzymać
tego człowieka, aby był Fráncuz Fráncuzom przy-
mował, ále rusono go, mieška w Elblagu (tám gdzie on
mieškał) Pan Korycki, Szlachćic w tey Ojczyźnie rodo-
wity y osiády dobrze.

Do tego iáko to Pan Korycki ma przyimować te
Woyská Fráncuskie propter maiorem securita-
tem? podobno sie to tak rozumie, z tych trochy swoich
Zóldatow, da im kilkudziesiat, dla Convoiu, Żeby ich
kedy nie rozbito, czy ich teź in praesidijs po osadzają
po zawiara w Miáściach Pruskich, coź tam beda robić?
co tám beda ieść? sam Pan Korycki desperuje, Że y ie-
go y teygarsci ludu tego, Prussy wniwecz obrocone wyży-
wić nie mogą, á tak wielu Przybyssow pożywićby miáły?

Wico kedy wysteda ci ludzie? ktoredy wniada
do Prus? tám wysieść, y tám tedyby wniść musieliz, ke-
dy Pan Korycki Żadnego nie ma gouerno, bo on nie
należy áni do Gránic, áni do Piławy, áni do Pucká, áni
do Láterni, áni do Gdańská.

T Pánu Woiewodzie Ruskemu dziecie sie bez prá-
wie, gdy go tak tám wspominaia, iáko nigdy nie zarábiał,
bo ni-

bo nigdy on reki nie podniost ná Oyczyznę, która nads
wszystkie swoje pignora záwsze bárdziej kocha, zá nie
sie zastawiaac szczytce.

To zásie wierutna złość smieć twierdzić, iż
KROL I. M poslat do Porty ánimuiac Cesarza Turc-
kiego, áby záczeta z Cesarzem I. Mécia Chrześciańskim
Continuowat Woynę, obiecuiac Turkom Szwedzkie, Frán-
cuskie, lubo per in directum posilki, My nie swoje
ále Fráncuskie y Szwedzkie posilki Obieciuemy Cesarzo-
wi Turckiemu, á ieszcze to powiadamy samymże Frán-
cuzom? bárdzo subtelny y piękny Concept, coby też ná
to rzeczono w Stámbole? Rozumiem że takiego od Nas
Postá kochanoby w Turczach, bo tam stybbe kocháia sie w
Szalonyeh, á tego rozumiem mianoby zá bez rozumnego,
ieno przecie spytanoby go ná Dywánie, á dawnoście sobie
otrzymáli Curátelle ná Fráncuskiej y Szwedzkiej Koron-
ie, Ze sie niemi opiekuiecie, y ich posilkami tak boynie
disponuiecie?

Nie pada nigdy ná Páná Nászego taka vmbra
áby ná miła Krew swoje tak bliska ná Dom Rakuski,
miał poduszczac; poburzác Turczyná, á przez to zácia-
gac zgube ná wszystko Chrześciaństwo; Nie tácsmy
iáko Pánowie Imperiales, (ieno niech sie nie wražia)

coná Nas z Moskwićinem trzymáia, ná Nas go pod-
 szczuwáiac, wśák y teraz pewne sa wiadomości od tych
 co z niewoli Moskiewskiej wychodza, co ná Nas Wiedcń
 Práktyknie z Stolicą. A kiedy kto weyrzy w Historie,
 doczyta sie tego, że zelawná ci Pánowie fauebant Mo-
 skwie przeciwko Nam, niánowicie zá Zygmunta Pier-
 wszego, náwet dal był B O G temu Monárše znaczne
 zwycięstwo otrzymác z Moskwy z ktorego že sie cieszyłá
 wsytká, ábo przynamniey cieszyć powinna byłá Europa
 Zygmunta znáiac ku sobie osoblwa miłość Stolicę Apo-
 stolckiej kilkunastu Znácznieyších Wieźniow, w ich stroy
 pieknie przybránych, ludzi Czelných z brodámí Osobistých
 (iáko raritatem Rzymowi nie zmyczáyna) LEONO-
 WI X. Papieżowi, przez Pána Wolskiego Káwálerá
 Máltáńskiego postat. Nie možno ná to Żadnym spo-
 sobem pátrzáć w Niemczech; Máximilian Cesarz y
 Postá nie foremnie kazał tráktowác, y onych Moskalow
 gwałtem pobráć, y do Moskwy ich náznák Życzliwey ku
 Cárskiemu Wieleczeństwu obserwántiey honorifice
 przestano, o co wrázit sie nie pomátu Oćiec S. dziwuiac
 sie tákicy ná Polaki zámzietości, á oraz inciuilitati.

Bernar. Va-
 pouius.

Nicolaus Wolki captivus Mo-
 schouiticis in ipso fere Italiae in-
 gressu

gressu per Cæsarem spoliatus, Ro-
mam contendit, & de indigna
Captiuorum ademptione coram
Pontifice; contra Maximilianum
Cæsarem, est questus. Quam rem
Pontifex indigne tulit, & Maxi-
miliani inurbanitati adscripsit.

*Sa słowá Wapowskiego Historyká Polskiego. T to zna-
czna impostura iákoby Xiadz Radziński Biskup Włofski,
miał być posłany do Węgier podać im sposoby, iákoby
iárgmo Rákuskie zrzucić. Nie nádawaty sie zdawność
Krolom Polskim wdawania sie z Węgrami, iákó to pa-
tet w Waczláwie Krolu, y Władysławie Synu Iágiello-
wym. Wiec kiedy kogo bárdzo przyśiódłá, Wolność
odeyma, y obroca w Dziedzictwo. Nie trzeba zda mi
sie do niego stroić Poselstw, y perswádowác mu, áby zru-
cił iárgmo, sam on sie tego domysli, necessitas igna-
uissimum quemq; ad solertiam reuocat,
iákó owá ptássyná, co cały dzień lata po Klatce sukáiac, y
ta y owdzie ktoredyby wylećić, to tego nikt nie wozy, ná-
tura samá mu iest Mistrzynia.*

Seneca

Inno-

Innocent' augellinò così? aggera
 Fra rami e' l'ali semplicetto stende
 Quand' altri in laccio insidioso l'pren-
 de
 Doue la Cara libertà sospira.

Pochwili zaśie zmysła druga Komedia. W kto-
 reypowiedza, Że Polacy stali iąkiego Biskupá do Cátalo-
 gniey, y do Portugalliey poduſzczáiac ludzi támtych, áby
 sie opomináli swoich Wolności, y áby sie z niewoli wyzuli,
 pod która oddychać niemogli, sámá sie tego domysliłá
 ich nie do końca zátumiona generositas, ták iż pi-
 sá Historycy, Że kiedy Portugalczyey przechadzáli sie
 podle iednego Wielkiego Kámienia wsrzód rynku w Lis-
 bonie wystáwionego (ná którym PHILIP II. kázal był
 Dłotem wybić Wielkimi Literámi Práwa Wolności ich,)
 wstáwicznie wzdycháli, boleiác Że im to potámano. Co
 sie zaś tknie sposobu którymby sie Węgrowie z Iárgmá
 ćieskiego wybić mogli, nie trzebáć tu ná to subtelności, ani
 wysmienitych y przewoznych Consilia od Nas; máia
 om sposob iáwny, stusny, iáko lepszy nie możs być pod
 Stóncem, oto ten kiedy wácuie Krolestwo Węgierskie,
 (wácowáło teraz w kílka lat po dwá rázy) obrác sobie
 innego Pána, nie Cesárzá wśák máia Práwa, máia zdá-
 mná

wná Wolna Electia, powiedzić tey mieli w takiey oká-
 zycy, Domowi Rakuskiemu. Dziękujemy za dobre
 rzady y Cwiczenie, inż teś sobie obierzemy kogo inšzego
 wśák nam to wolno. To sposob bárdzo dobry, ále temu
 kogo raz wezma ná opieke Pánowie Imperiales, nie
 podobny, inżeś kogo raz wezma, nie puścoza, nie wyplata
 sie im in sæcula sæculorum. Polipi instar
 quod tangunt, tenent. Wiedzieliby Węgrowie
 co z tym czynić, kiedyby to przysięgá przysięga, Pácta
 páctami byty, kiedyby im ná Kárkách nieśiedziano, ále
 teraz kiedy widza że to trzebá sie wdác w ostátne niebe-
 śpieczeństwo krewia trzebá odlewać, co im sacro sancté
 przyrzeczono, nie potrzeba im od Nas Consilia, y o-
 wśeim Nas przestrzegáia, kayćie sie námi Pánowie
 Polacy. **Dedit Nos Dominus in ma-**
num, de qua non possumus sur-
gere. Iák jednego wezmiecie z Domu tego za Páná,
 pożegnayćie sie náwieki z Wolna Electia, zostáwiać wam
 imie, iáko Nam, ále ná kształt owego Formularzá.
Hunc & non alium eligatis, tak ie-
 dnego Pánowie z tych a sumetis, zmaśćieś owe Wá-
 śe piękne Práwá. **De monendo Rege**

Ierem.
Thren.

de non praestanda Regi obedientia.

Bo ktoz z Was takiego Potentatá wspominać kto mu choć ná to zárobi obedientiam wypowiedać będzie? kiedy miásto responsu, z poblizszych Slask, Moraw, Czech, Niemiec, Węgier, przebieza Woyská, inter Arma silent Leges Fra i Canonitaccin Canoni. Mielście Krolá Henryká z Domu Fráncuskiego tylko Wam nikogo po sobie ná Krolestwo Polskie gwałtem nie wtracać, ále owšem wzielście mu Regiment Zyiaccinn z reku, y wstó wam to, ále z Austryákámi nie wydzie pewnie, mowilby, á czemu ia nie mam trzymać kilku Krolestwiáko zwyczaj w Nássey Fámiliey? nie máś ná Nas práwá de Incompatibilibus wśák v Xieżezy dispensatur pluralitas beneficiorum.

Juszych baśni; o Kozakách, Tátárskich, Szwedzkich Woyskách w tey zmysloney Mowie zmyslonych, wprowadzonych, ani wspominać, bo niemáś ná co odpowiedać, wśytko árcy prostym y znacznym swem z fástrzygowany Falsz, ale coś zé spráwiedliwość z Autorá? Záprawde powinábby być surowa, bo takowe Calunnie, takowe zmyslone pismá, y ich podmioty sílá zámieśńania Páństwom przynoszą.

Złośna ono Historya Aureliáná Cefarzá, zły
 isden człowiek wierutny niecnotá postrzegłszy że Cefarz
 wraził sie nań zázły niecnotliwey inwencyey, zmyślił że
 wypadł Cefarzowi z Kiešeni Regestr z yk z Tytułem, No-
 mina damnatorum iákoby miał Cefarz imioná
 Connotować tych ktorých vprzatăć trzebá bylo, nápisal ten
 tám Falsberz wielu ludzi zacnych, nápisal te z y siebie,
 rozpisano ow script ná Copie, rozšiano zá wielki Secret,
 iáki táki co tam imie swoie wyczytał, **prawdá**
dali BOG, iuž ia to dawno pod-
 strzegam, że mi niechętny Ce-
 farz, zá owę moję wolną mowę,
 zá owę vporną resistencyá, zá
 owo przywiązanie się do tám-
 tey fákcyey, zdáło sie prawdá káždemu
 w czym sie poczuwał. Záczym Confuzya miedzy
 ludzmi, éi co byli spisáni powstawáli ná tych ktorých
 tám imion nie bylo. Jednym slowem ow Proiekt bár-
 dzo Złośnie pomiešal Rzym, y do krmáwey Trágedyey
 przywiódł.

Tu do podobnych Skutkow da Bog nie przyjdzie,
 ale podobna jest intencya incerti Authoris, wymie-
 nia, tyka, rusa, to tego, to owego, iak z Regestru, po-
 daie ná invidia, Damnat malæ fidei, Ludzi
 Wielkich KROLESTWO Ich M Mśc, Pá-
 now Pieczetarzow, Páná Woiewode Ruskiego, Páná
 Koryckiego, Xiedzá Biskupá Wolońskiego. Da-
 mnat ná oppresya od Armatnego Woyská, tych co
 wolnemi głosami moga contradicowác. Damnat
 tych co zezwaláia iako Corruptos, wszystko to sa fla-
 bella seditionum. Tego sie wam chce niechelnym
 smieniowi y Narodowi Polskiemu, aby sie Polská rozew-
 wála, aby te Tunicam inconsutilem Wolności
 Uczyzny Nászey rozproć, rozšarpac, a dopiero Arma-
 ta manu wy uczynicie z Nas sobie igraske, y waszy
 milites mittent sortem de super.

Nie trzeba cierpieć w porzadney Rzeczypospolitey
 takich Pascuinátow, ktorzy to piorkami ludunt
 & lądunt, sa ná takich wšedzie ostre Práwa, y cie-
 bie Pánie Declamatorze, niewiem iesli nie czeka, co tá-
 kowych potykac zwykło ábo powinno. A iesze to
 wielka, Ze lubos tu rzeczy dobrze skłádac nieumiat,
 przecie

przecie w tymes skryta iadowitość złości Twey pokazał,
Ześ to skomponował, iakoby to nie: nie taieś iakoby ni-
komu; nikogo zle nie wspominaś, ani szkalnieś, abyś
tym szkodliwiey trąduował.

28

Gran' fabbro de' Calonnie a-
dorne in modi

Torqu. Taft

Nuoui; che son' accuse e pa-
ion' lodi.

Wyprawiłes piękna Comedia iak drugi Plau-
tus, ktoremu to wszysey przyznáia, Ze cudownie prze-
dnie pisał Comedie, y dánk ma w tey mierze. Repre-
sentowales foremnie fukáiacego, stroiacego Brawárye
Sekretarzá Condeusowego, to właśnie Plauti Tru-
culentus wystáwites Polaków chwalacych sie, że moga
trześć światem; moga Fráncuskie woyská, choć przez
Cudze Kráiny zprowadzác, Turkow y Wegrow, ná Rá-
kussány zwalác, y zmacniác; cudzemi Woyski, iak
swemi ná iedno skinienie śáfowác, to iest właśnie
Plauti miles gloriosus, niektoreś rzeczy bar-

Plauti Co-
media & O-
pera.

dzo

30

dzo grubo y prosto pdal nicostrožnie pogmáttal to
 Plauti Asinária, což ci nie došláie, to czegoć žycze
 ábyś byl Plautusin Rudente, to iešť w

POWRÓZIE.

7727
 24

5809.

7729
24

2267

